

враховуючи специфіку рекламної індустрії, створити умови для реалізації потенціалу кожного з цих типів. Пріоритетними напрямками розвитку рекламної індустрії мають стати: розширення мережевих ринків; оновлення бази технологій та забезпечення масштабних інноваційних процесів; розвиток людського потенціалу; попередження суспільних протиріч. Базовою передумовою усіх системних змін є удосконалення інституційного середовища, враховуючи міжнародний аспект його трансформації. У перспективних дослідженнях передбачається розробити рекомендації щодо стимулювання інноваційних процесів у рекламній індустрії.

Джерела та література:

1. Siroen J.-M. L'international n'est pas le global : Pour un usage raisonne du concept de globalization / J.-M. Siroen // Rev. d'economie polit. – P., 2004. – A. 114, N 6. – P. 681-698.
2. Паньков В. Глобализация экономики : quails es et quo vadis? / В. Паньков // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 1. – С. 16-24.
3. Марутян Р. Р. Інформаційна інфраструктура глобального суспільства / Р. Р. Марутян // Віче. – 2007. – № 16. – С. 17-18.
4. Ледюкова Н. Функциональное изменение СМИ / Н. Ледюкова // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 1. – С. 69-76.
5. Плющ О. Трансформація ролі засобів масової інформації в умовах глобалізації / О. Плющ // Соціальна психологія. – 2007. – Спец. вип. – С. 62-70.
6. Дергачев И. Средства массовой информации в Интернете / И. Дергачев // Вестник Московского гос. областного ун-та. Сер. : История и политические науки. – 2008. – № 2. – С. 111-116.
7. Розанова Н. Информационные технологии : средство выживания или конкурентное преимущество? / Н. Розанова // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 7. – С. 74-82.
8. Global entertainment and media outlook : 2010-2014 Industry overview : [Electronic resource] // PricewaterhouseCoopers : official website. – Access mode : <http://www.pwc.com>.

Сльцова І.В.

УДК 331.108

СТАНОВЛЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ

Мета статті: дослідити передумови виникнення та розвиток раціонального підходу в прийнятті управлінських рішень.

Задачі: дослідити становлення та розвиток раціонального підходу прийняття управлінських рішень за допомогою ретроспективного аналізу.

Будь-яка теорія прийняття рішення повинна містити розгляд питань, стосовно людської природи і того, як саме люди приймають рішення. Особисті властивості, схильність до ризику та потреба у досягненні – це перелік факторів, які поряд із психологічними типами Юнга, були названі як ті, що роблять вплив на прийняття рішення (Hamm (Nutt), 1993) [1, с. 57]. Існує багато рис людського характеру, які мають відношення до питань вирішення проблем та поняття раціональності, розумності. Існує величезна кількість літератури, присвяченої проблемі раціональності. Про неї пишуть А. С. Богомолів, Б. І. Пружинін, В. С. Стьопін, В. А. Лекторського, О.О. Дольська, де розкриваються загальні концептуальні підстави для характеристики раціональності. Актуальність обраної теми статті обумовлена тим, що на початку XXI століття, коли техніка і технологія набирають стрімких обертів у своєму розвитку, об'єм інформації постійно зростає, стають все де більше поширені раціональні методи, які приймаються за допомогою об'єктивного аналітичного процесу, для зниження суб'єктивного у процесі прийняття рішення (ППР). Застосування цих методів і інструментів направлено на оцінку перспективи та розмаху альтернатив більш систематично і менш інтуїтивно. Погляд дослідження звернутий до виникнення теорії управління, та обернений до розвитку раціонального способу прийняття рішень у «класичній школі» управління, а також поширення даного методу у «кількісній школі», яка панує донині. Поняття раціональність є філософською категорією, тому варто звертатися до філософського погляду розуміння раціональності. Отже виділяють такі її форми, як раціональність міфу, релігії, мистецтва, філософії, гуманітарного знання [2, с.57], в основі яких лежать генетичні і змістовні відмінності. Цей список сьогодні доповнений і такою формою, як раціональність прийняття управлінського рішення. Щоб дати їй характеристику, необхідно спиратися на певні критерії. Аналіз робіт [1-8] показав, що критерії визначення раціональності специфікуються і постійно уточнюються. Про це свідчить той факт, що в історії філософії під раціональністю розуміли різні феномени. Це і поняття (М. Вебер), і метод (Р. Декарт), це і типи мислення, схильність до мислення (Р. Декарт, І. Кант), і особливий тип діяльності (М. Вебер), властивість (Н. Трубников) і засіб досягнення нового змісту знання (П. Коппін), це і культура мислення (В. Швирьов) і соціальний феномен (І. Касавін). Якщо звернутися до словників, то в широкому значенні під раціональністю розуміють загальну орієнтацію і стилістику мислення, домінуючу лінію філософського розвитку, що йде від Платона з установкою на розумність і природну впорядкованість світу, наявність в ньому внутрішньої логіки і гармонії, а також переконання в здібностях розуму осягнути цей світ і облаштувати його на розумних «позиціях» [3, с. 852]. У вузькому значенні раціональність –

контексті пропонується розум розглядати як головну форму і джерело пізнання [4, с. 853]. Мислення людини є різним не тільки в масштабах історичних епох, але й в регіональних галузях суспільства, тому необхідно розрізняти універсальну раціональність і локальну, яка характеризує особливості мислення в окремих сферах теоретизування, наприклад, у науковій раціональності, раціональності прийняття управлінських рішень. Універсальна раціональність припускає відповідність вимогам пануючого стилю мислення певної епохи [4, с. 68]. Соціально-історична обумовленість стилів раціональності опосередковує стилем мислення епохи, що є системою глобальних, переважно імпліцитних передумов мислення. Кожній епосі властивий свій власний стиль мислення, який складається стихійно-історично, він вкорінений в її культурі. На думку автора, розгляд розвитку раціонального способу прийняття рішення стосовно пануючого духа епохи, способу людського мислення, дасть змогу дослідити, чому саме панував такий підхід.

Так, «класична школа» управління (1885-1950) стала серйозним переломним етапом, завдяки якому управління почало широко визнаватися, як самостійна галузь наукових досліджень. Саме в цій епосі, у якій спостерігається виникнення фабрик, як первинного типу виробництва і необхідність забезпечення працею великих груп людей, означало, що власник більше не могли спостерігати за діяльністю всіх працівників. Так з'являються перші управлінці. Вперше керівники, практики та вчені побачили, що методи й підходи, які застосовувалися у науці і техніці, можуть бути ефективно використані у практиці досягнення цілей організації [5, с. 156]. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що у школі наукового управління процес прийняття управлінського рішення уперше було розглянуто, як самостійний управлінський процес [5, с. 6], який було направлено на оптимізацію виробництва, на загальне поліпшення управління промисловим підприємством, де зростала ефективність використання устаткування і людей, сировини, і матеріалів; поліпшився контроль і планування [6, с. 203]. Тобто управління було спрямоване на раціональному підході – все ради прибутку, для підвищення виробництва. Фредеріком Уінслоу Тейлором було розвинуто науковий менеджмент, системний підхід, кадровий менеджмент, необхідність кооперації між трудом та управлінням, функціональна організація [8, с.147]. Раціоналізація праці робочих, дослідження можливостей збільшення випуску продукції за рахунок росту продуктивності праці [7, с.47].

Американський вчений Гаррінгтон Емерсон у праці «Дванадцять принципів виробництва» виклав свої погляди на раціональність виробництва «Ідеалом 12 принципів виробництва, – відмічав Г. Емерсон, – є усунення втрат. І саме для цієї цілі вони формуються. У якому саме ділі усувати втрати це принципово значення не має.» [5, с. 201]. А Г. Форд сформував основні принципи організації виробництва, уперше відділив основну працю від її обслуговування. У системі Г. Форда зростає роль і значення виробничого оперативного планування, контролю за якістю. Згідно основній його концепції підприємство повинно розвиватися як комплексне. Після війни Генрі Форд довів, що якщо проблеми війни можна розв'язувати за допомогою математики й статистики, то таким же чином можна розв'язувати й проблеми прийняття рішень у менеджменті, внаслідок чого з'явилася нормативна теорія ухвалення рішень. Правила ухвалення рішень спрямовані на максимізацію прибутку та доходів. Згідно з цією теорією менеджери є максимізаторами корисності (задоволення потреб), котрі знають усі альтернативні варіанти дій у кожній конкретній ситуації, тобто вони достатньо інформовані та раціональні. [6, с.36]. Г. Л. Гантт особливу увагу приділяв у своїх дослідженнях питанням стимулювання праці, виробничого планування. Саме ним була запропонована методика преміальних систем, складено карти-схеми для зручного планування. Г. Гантт розглядав людський фактор, як основний для підвищення виробництва, та вважав, що проблема людського фактора є однією з найважливіших. Тобто представники «класичної школи управління» перші зіткнулися із роллю людського фактору, але розвиток «це питання» набуло у школі «людських стосунків»

Таким чином школа наукового управління, а саме книга Ф. Тейлора «Принципи наукового управління» започаткувала науку управління як самостійну галузь наукових досліджень і практичної діяльності. І хоча початком теорії прийняття управлінських рішень як наукової дисципліни можна враховувати 40-і роки, школа наукового управління відіграла важливу роль у становленні вище зазначеної теорії. Викладення фактів здобутку у розвитку теорії управління «школи наукового управління» доводять, що раціональність являє собою основу яких-небудь дій, і вирішити поведінку раціональною – значить сказати, що поведінка, може бути пояснена у рамках даної системи поглядів.

Поява кількісної управлінської школи пов'язано істориками менеджменту з Другою світовою війною, що викликала потребу в об'єднанні зусиль управлінців, урядових офіційних осіб, учених різних галузей знань для вирішення складних комплексних проблем ведення війни й оборони. Поступово розуміння того, що методи дослідження управління можуть застосовуватися і до проблем невоєнного характеру, прийшло у промислові організації та приватні консалтингові компанії [6, с.317]. Серед вирішуваних проблем варто виділити такі, як планування виробництва, контроль за якістю, залучення капіталу, а також інші пов'язані з матеріальними ресурсами. Практичне зазначення досліджень у галузі управління полягає у застосуванні наукових методів, техніки і сучасного інструментарію, для вирішення проблем управління в організації і забезпечення управлінського контролю.

Слід зазначити, що основи дослідження управління сягають «школи наукового менеджменту», розглянутого досить детально на початку статті. Проте якщо останні метою свого наукового аналізу вважала пошук «єдиного правильного рішення», то сучасне управління намагається віднайти з безлічі рішень ті, що будуть найкращими, оптимальними [8, с.317]

Отже як у старій, так і у новій концепціях, управління є чимось загальним, а саме: розвитком наукового раціонального методу для знайдення кращого з можливих рішень. На погляд автора очевидна і різниця між ними. Сучасна теорія управління базується на науков

науку менеджменту, скільки намагається застосувати науковий підхід. Саме це дало можливість розвинути нову концепцію управління шляхом впровадження і використання математичних методів і комп'ютерної техніки. На розвиток раціональних способів прийняття рішень у наші дні надихає сама епоха, яка диктує сучасному управлінню нові положення: новітні технології і техніку, виникнення процесів глобалізації і інтеграції, використання конкуренції, зростання ролі людини, її професіоналізму, особистих якостей, а також усієї системи людських стосунків, різке підвищення значення чинників зовнішнього середовища, таких як інформація і невизначеність.

Отже автор проходить до висновків, що, по-перше на теорію управління, а значить і на теорію прийняття рішень впливає конкретна історична епоха, яка надає нові можливості у розвитку, та поєднанню старих концепцій із новими для подальшого удосконалення. По-друге, саме виникнення «кількісної школи» надає можливість розвитку та широкого застосування раціональних методів прийнятті рішень за допомогою моделювання, статистики, та економіко-математичних методів. По-третє, сучасна наука управління не просто відроджує методи вищої математики, формалізації і графічної інтерпретації управління, які ще застосовували Г.Файоль і Г. Гант, а приводить до збільшення можливостей підвищення ефективності при прийнятті управлінських рішень та обмежування суб'єктивного. Необхідність раціонального підходу щодо прийняття рішення в кількісній школі управління обумовлена двома факторами: ростом об'єма різноманітної інформації та наявністю невизначеності при прийнятті рішення. За часів панування класичної школи управління самі управлінські рішення були спрямовані, на максимізацію прибутку, а такі фактори як інформація і невизначеність носили другорядне значення.

Джерела та література:

1. Управление человеческими ресурсами / под ред.: М. Пула, М. Уорнера. – СПб.: Питер, 2002. – 1200 с. – (Бизнес-класс).
2. Автономова Н. С. Рассудок, разум, рациональность / Н. С. Автономова; отв. ред. Б. А. Лекторский, АН СССР, Ин-т философии. – М.: Наука, 1988. – 286 с.
3. Гуревич П. С. Поиск новой рациональности (по материалам трех всемирных конгрессов) / П. С. Гуревич // Рациональность как предмет философского исследования / отв. ред.: И. Пружинин, В. С. Швьере. – М.: РАН Ин-т философии, 1995. – С. 209-224.
4. Всемирная энциклопедия: Философия / гл. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. – М., Мн.: АСТ, Харвест; Современный литератор, 2001. – 1312 с.
5. Философия: энциклопедический словарь / под ред. А. А. Ивина. – М.: Гардарики, 2004. – 1072 с.
6. Дідковська Л. Г. Історія вчень менеджменту: навч. посіб. / Л. Г. Дідковська, П. Л. Гордієнко. – К.: Алерта, 2008. – 477 с.
7. Практикум по теории управления: учеб. пособие / под ред.: Ю. В. Васильева, В. Н. Парахиной, Л. И. Ушвицкого. – 2-е изд., доп. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
8. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения: учеб. / Б. Г. Литвак. – 3-е изд., испр. – М.: Дело, 2002. – 392 с.

Ефремов А.В., Малахова В.В.

УДК 34 (477)

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ПРОГНОЗИРОВАНИЮ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МУНИЦИПАЛЬНОЙ ОРГАНИЗОВАННОСТИ

Важным инструментом обеспечения комплексного социально-экономического развития территории муниципальных образований является прогнозирование.

На современном уровне развития хозяйствования указанному инструменту уделяется повышенное внимание во многих научных статьях по проблемам, отражающим социально-экономическое направление развития. Вопросам разработки теорий прогнозирования и управления муниципальных образований посвящены работы Папп В.В. [1], Л.О. Терещенко [2], З.Герасимчук [3], Л.М. Зайцевой [4], и др. Математическим методам прогнозирования посвящены работы известных представителей науки: Л.В. Канторовича, В.С. Немчинова, В.В. Новожилова [5]. Представления о системе, системном подходе и анализе изложены в трудах О.Ю. Сурмина [6], Ю.П. Оболенского [7], М.Д. Лесечко [7], Н.Р. Нижник, О.А. Машкова [9] и других.

Однако многие вопросы прогнозирования социально-экономического развития муниципальных образований остаются дискуссионными, поскольку еще недостаточно четко обоснованы показатели, характеризующие процессы оценки хозяйствования.

Важная особенность прогнозирования социально-экономического развития систем заключается в том, что соответствующие прогнозы не сводятся к набору взаимодействующих показателей, приводящих к оптимальному развитию потому, что процесс прогнозирования имеет вероятностный характер, отражающий наличие случайных процессов и отклонений нарушающих качественную однородность прогнозных тенденций.

Следовательно, инструмент прогнозирования социально-экономического развития должен предусматривать разработку сценариев перспективного развития, в основу которых должны быть